

85. møde

Fredag den 12. april 1985 kl. 10.00

Dagsorden:

1) Første behandling af lovforslag nr. L 204:

Forslag til lov om ændring af lov om indeksregulerede realkreditlån m.fl. (Finansieringsreform for landbruget).

2) Første behandling af lovforslag nr. L 196:

Forslag til lov om ændring af lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m.v.

Af Hanne Thanning Jacobsen (SF) m.fl.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Første behandling af lovforslag nr. L 204:

Forslag til lov om ændring af lov om indeksregulerede realkreditlån m.fl. (Finansieringsreform for landbruget).

(Fremsat 27/3 85).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Bjørn Westh (S):

Vi finder, det er et vigtigt forslag for landbruget, vi her skal diskutere. Det undrer os derfor meget, at landbrugsministeren ikke har kunnet finde tid til at være til stede i salen.

Socialdemokratiet ser gerne ligesom husmændene, at der bliver en bedre struktur i landbruget med mange brug af forskellig størrelse, at familiebruget bliver bevaret, og at det bliver muligt for andre end velhavere at købe landbrug. Vi ønsker også gerne at tage hensyn til landbrugets særlige kapital-

forhold med en langsom omsætning. Det var baggrunden for vores beslutningsforslag.

Ved at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om indeksregulerede realkreditlån m.fl. har regeringen formelt levet op til folketingsbeslutningen af 12. februar i år om at tilvejebringe et beslutningsgrundlag for en finansieringsreform for landbruget efter Husmandsforeningernes tanker.

Med den lidt barnagtige trussel om bortfald af rentesaneringsydelsen, hvis man benytter sig af de nye lån, ved alle de syrlige bemærkninger, som knyttes til lovforslaget, og ved påstanden om, at en gennemførelse af lovforslaget vil blive betragtet som brud på forliget om en realrenteafgift, må man sige, at regeringen fortsat gør, hvad den kan for at hindre en finansieringsreform for landbruget efter Husmandsforeningernes forslag.

I socialdemokratiet mener vi ikke, at en gennemførelse af lovforslaget strider imod realrenteafgiftsforliget, men vi vil gerne undgå en længere debat med regeringen herom, bl.a. fordi vi ikke ønsker, at nogen skal kunne sætte spørgsmålstejn ved socialdemokratiets vilje til at stå ved indgåede politiske forlig. Derfor har vi, som vi allerede tidligere har annonceret, overvejet, om der kunne findes en anden konstruktion, som gav den enkelte landmand samme stilling som efter Husmandsforeningernes forslag, men som alligevel respekterede forliget om en realrenteafgift, således som regeringen fortolker forliget.

Ifølge lovforslaget tolker regeringen forliget således, at fritagelse for realrenteafgift alene vedrører obligationer med fuld indeksering, som var kendt ved gennemførelsen af realrenteafgiftsloven. Hvis dette nødvendigvis må være udgangspunktet, må pengene til finansieringsreformen tilvejebringes ved, at der udstedes fuldt indekserede obligationer af samme art som de indeksobligationer, der i dag kan skaffe penge til erhvervsinvesteringer. Dermed er kreditorsiden i orden både i forhold til realrenteafgiften og i forhold til kurssikkerheden. Man fjerner den usikkerhed omkring kursdannelsen, som introduktion af et nyt børspapir af en helt ny art kunne afstedkomme.

Men hvad så med debtorsiden? Her skulle landbrugerne efter Husmandsforeningernes forslag opnå to fordele: den delvise indeksering og de stående lån inden for de før-

[Bjørn Westh]

ste 25 pct. af ejendomsværdien. Den delvise indeksering på debitorsiden kunne opnås ved, at staten, når prisindekset steg, betalte et afdragsbidrag på f.eks. 30 pct. af indekstil lægget til realkreditinstituttet, der brugte pengene til udtrækning af obligationer. Landbrugerne ville i så fald kun få 70 pct. indeksering af deres lån. Pr. udlånt milliard kroner ville en sådan ordning med en inflation på 5 pct. koste staten ca. 15 mill. kr. årligt, men den ville også spare staten for nogle skattefradrag. Dette tilskudselement gør det i øvrigt berettiget at sætte en overgrænse for, hvor meget der kan ydes af sådanne lån i den enkelte ejendom, således som Husmandsforeningerne har foreslået det.

Det stående lån på op til 25 pct. lånegrænse skaber slet ikke de problemer hverken for kapitalmarkedet eller for debitor, som bemærkningerne til lovforslaget antyder, blot man realkreditteknisk griber problemerne rigtigt an. Det skal vi fra socialdemokratiet nærmere begrunde i udvalget, men lad mig her nævne to væsentlige elementer af løsningen.

Det ene element er, at lånet ikke forfalder ved ejerskifte, men at der sker en rentetilpasning. Derved undgår man, at efterstående lån rykker op på den plads, der bør reserveres indekslånene. Man hindrer ikke, at obligationer svarende til ejendommens eksisterende lån kan indfries. Midlerne hertil skaffes ved salg af nye obligationer, og rentevilkårene for disse kommer da til at gælde for den nye ejer.

Det andet element er, at alle lån, både de stående og serielånene inden for 50 pct.-lånegrænsen, samles i samme indekslånserie for de pågældende realkreditinstitutter. Derved gøres det administrativt enkelt at lade staten betale sine afdragsbidrag. Ligesom for det almennyttige byggeri kan det blot ske med et samlet beløb til hvert realkreditinstitut. Dertil kommer, at statens afdragsbidrag sammen med debitorernes afdrag på serielånene og lånefornyelserne i forbindelse med ejerskifte og rentetilpasning vil give disse indekslåneserier nogle udtrækningschancer, der trods de stående lån ikke er mindre end udtrækningschancerne for almindelige serielån.

Med disse ord skal jeg på mit partis vegne tilsige et aktivt udvalgsarbejde, der gerne skulle føre frem til en hurtig vedtagelse af den stærkt tiltrængte finansieringsreform. Jeg

vil også gerne sige, at jeg håber med disse bemærkninger at have taget hensyn til nogle af de indvendinger, der kom fra VS' side i sin tid med hensyn til realrenteafgiften.

Rønholt (KF):

Det nemmeste havde været at gentage, hvad jeg sagde ved første behandling af beslutningsforslag nr. B 59 den 30. januar 1985, for dette lovforslag er identisk med principperne i den rapport, der blev udarbejdet af Danske Husmandsforeningers Tværpolitiske Udvalg.

Der er dog en væsentlig forskel, idet man i denne rapport forestillede sig, at obligationerne blev fritaget for realrenteafgift og således forventedes at indeholde et statstilskud af størrelsesordenen 4-4½ pct.

Det fremsatte lovforslag kan af naturlige årsager ikke omhandle forhold, der strider imod et indgået forlig. Det vil sige, at obligationerne skal udbydes på markedsvilkår, hvilket vil sige, at det ikke får nogen statsfiansele konsekvenser. Ja, i virkeligheden har boligministeren været så hensynsfuld over for socialdemokratiet at sørge for, at det ikke kommer i vanskeligheder ved at skulle tage stilling til lovforslaget.

Ud fra disse betragtninger skulle det ikke umiddelbart være vanskeligt at støtte lovforslaget, al den stund det skal opfattes som et nyt lånetilbud, og det er frivilligt, om landmændene vil modtage det. Men der er alligevel nogle forhold, der trænger til nærmere belysning, inden det konservative folkeparti kan tage stilling.

For det første er det et brud på tolagsfinansiering, som på mange områder inden for både landbrug og industri har vist sig at være gavnlige. Skulle disse lån virkelig slå an, hvad jeg har svært ved at forestille mig, er det begyndelsen til enden for Dansk Landbrugs Realkreditfond.

For det andet sker der en forhøjelse af lånegrænsen fra i dag 70 pct. til 75 pct., og som der står i bemærkningerne, kan det betyde en belåning af den faste ejendom op til mere end 100 pct. Jeg tror ikke, at der i al almindelighed er brug for mere gæld i landbruget. Tværtimod må det være redskaber, der opbygger egenkapitalen og fremmer konsolideringen, der er brug for. Nyt er også, at lånene udvides til også at omfatte jordkøb,

[Rønholt]

refinansiering og ejendomsoverdragelse. Lånene foreslås stående, dvs. afdragsfrie indtil ejerskifte eller ved indskrænkning af produktionen, og man foreslår lånene som delvis indekserede på grundlag af reguleringspristallet.

Jeg finder det betænkeligt at anbefale lån, som opskrives helt uafhængigt af landbrugets indtjeningsforhold, navnlig i en periode, hvor landbrugspriserne i EF er faldende. Det er i det hele taget svært at finde fordele ved dette lovforslag, som ikke allerede findes på det nuværende lånemarked. Der har siden 1982 været mulighed for at optage indekslån i forbindelse med nybyggeri i landbruget, men kun fem har benyttet sig af muligheden, og deraf har tre indfriet deres lån. Det kunne være interessant at kende baggrunden for den manglende interesse.

I nær fremtid tilbyder kreditforeningerne 10 års stående lån med variabel rente. Vi har i forvejen et af de bedste realkreditsystemer i verden. Renten af finanslån har ligget under 10 pct., stort set lige siden den nuværende regering trådte til, og for første gang siden det for landbruget blev muligt at hjemtage udlandslån, har der kunnet konstateres en kursgevinst, som udelukkende skyldes regeringens økonomiske politik og faste kronkurspolitik.

Da man ikke kan overføre de konsekvensberegninger, der blev udarbejdet i forbindelse med rapporten fra Husmandsforeningerne, og da der ikke findes svar på mange af de problemer, lovforslaget rejser, kan det konservative folkeparti ikke på nuværende tidspunkt tage endelig stilling til dette lovforslag, men vil følge udvalgsbehandlingen med stor interesse.

Povl Brøndsted (V):

Da vi havde første behandling af beslutningsforslag nr. B 59 vedrørende udvidet adgang til indeksfinansiering i landbruget, hvor hr. Ivar Hansen var ordfører – det var det forslag, der af forslagsstillerne blev kaldt en finansieringsreform – redegjorde hr. Ivar Hansen på venstres vegne for de principielle betænkeligheder ved indekslåneformen, vi havde og fortsat har.

Nu foreligger der, som flertallet har ønsket det, et egentligt lovforslag byggende på be-

slutningsforslaget og dermed på Husmandsforeningernes intentioner.

Efter vor opfattelse bekræfter lovforslaget de usikkerhedsmomenter, vi dengang fremdrog. For det første vil kombinationslån med begrænset indeksering betyde, at obligationer af denne art vil blive mødt med ret stor usikkerhed. Det vil uvægerligt påvirke kurserne, og landmanden må betale en risikopræmie; der vil opstå nogle »tynde« serier. For det andet taler erfaringerne med en lånegrænse på 70 pct. ikke for en forhøjelse af realkreditlånegrænsen, og endelig for det tredje sagde vi, at usikkerheden omkring opskrivningen af lånene vil give landmanden en finansiel og en gældsmæssig usikkerhed.

De hidtil gældende muligheder for indekseringsbelåning i landbruget har mildest talt ikke vist sig at være særlig populære. Efter de oplysninger, jeg er i besiddelse af, er der siden 1982 kun blevet optaget fem sådanne lån, hvoraf de tre allerede er tilbagebetalt. Det burde derfor være en mild overdrivelse at kalde forslaget en finansieringsreform.

Dertil kommer problemerne i forhold til realrentebeskatningen, som vi selvfølgelig må have med ind i udvalgsarbejdet.

Imidlertid ligger der nu et konkret lovforslag, som forslagsstillerne til nr. B 59 har ønsket det. Vi går herefter ud fra, at man er indstillet på en detaljeret gennemgang, en detaljeret belysning af de mange aspekter og de mange problemer, forslaget ved gennemlæsning viser sig at rumme.

Vi vil fra venstres side være meget positive under det udvalgsarbejde, vi skal have. Vi vil også gerne være med til at se på, om der åbner sig andre gode muligheder. Som bekendt har vi svært ved at tilslutte os forslaget i den form, hvori det ligger her, men er selvfølgelig indstillet på, at udvalgsarbejdet skal have en saglig karakter; der skal være en saglig drøftelse. Vi vil naturligvis være opmærksom på de politiske muligheder, der måtte vise sig undervejs under behandlingen i landbrugsudvalget. Det er vort ønske, at vi skal nå et resultat, og er det muligt på dette grundlag, er venstre også med til det.

Gade (SF):

Som bekendt holdt det lidt hårdt at få dette forslag frem, men nu ligger det her, og på det formelle plan har regeringen så opfyldt

[Gade]

sin forpligtelse og også gjort det til tiden, selv om der så ud til at være uoverstigelige vanskeligheder med at få forslaget færdig til tiden. Det lykkedes, og det er jo godt.

Når man så ser bemærkningerne igennem, bliver det så som så med den store begejstring, hvormed man modtager dette forslag. Det er ikke mange steder, man har anvendt positive formuleringer, når man har skullet beskrive det. Et af de få steder, hvor jeg har fundet en vis positivitet, er dér, hvor man skriver, at »likviditetsmæssigt vil de delvis indekserede lån – ud over den ændrede likviditetsprofil i forhold til nominallån – kunne forekomme fordelagtige på kort sigt« osv. Lidt positivt er der altså at finde i bemærkningerne, men ikke meget.

Nå, det er heldigvis ikke regeringens velvilje, vi skal leve af i denne sag, men derimod af, at de partier, der fremsatte beslutningsforslaget, har viljen til at gennemføre de tanker og den målsætning, der lå i beslutningsforslaget, nemlig at skaffe billigere lån til yngre landmænd, sådan at vi kan gå aktivt ind i diskussionen om strukturudviklingen, sådan at vi kan modvirke de mest uheldige tendenser, vi har i strukturudviklingen for tiden.

En af de ting, vi diskuterede under behandlingen af beslutningsforslaget, og som også er omtalt i bemærkningerne til forslaget, er, om dette er et brud på realrenteafgiftsforliget. Nu har SF jo ikke været med i det forlig, men vi synes, det er en udmærket lovgivning og har støttet den.

Det undrer mig lidt, at man i bemærkningerne gør så meget ud af det. Det betyder, kunne jeg høre på socialdemokratiets ordfører, at man har følt sig nødsaget til at komme med en række andre tanker og formuleringer. Det skal jeg ikke beklage, lad os kigge på dem i udvalget, det gør vi også positivt, det sagde jeg allerede, da vi diskuterede beslutningsforslaget. Det skal ikke komme an på det, for det er formålet, der er hovedsagen her. Men jeg tror nu nok, at det er lidt af et politisk trick, også fra regeringens side, at fokusere så meget på dette realrenteafgiftsforlig.

Jeg vil godt sige til den radikale ordfører, som jo er medforslagsstiller her, at det kunne være, at de radikale skulle spille stærk over for regeringen og sige noget – og dermed også hjælpe socialdemokraterne, som har været med i det forlig – sådan at vi måske

blev fri for, at det var det eneste vigtige i denne diskussion, men at det blev hovedsagen at skabe en ny finansiering, en finansieringsreform, som er et klart fremskridt, både fordi den letter vilkårene for de landmænd, der skal gå i gang, og fordi den for første gang inddrager en del af værdistigningen ved en anden afdragsprofil og dermed er et nybrud, en ny udvikling, ikke efter SFs synspunkt den ideelle, i landbrugspolitikken.

Netop derfor vil jeg opfordre de radikale til at sige, at det er det vigtige, og også at tale med store bogstaver til regeringen, når den nu fokuserer så kraftigt på forliget om realrenteafgiften.

Larsen-Ledet (RV):

Det glæder os i det radikale venstre, at det i dag er muligt at starte på forhandlingerne om nye finansieringsformer i dansk landbrug, og at vi kan gøre det på baggrund af et flertal i det høje ting. Det er udtryk for, at der i folketinget er et flertal, der er klar over, at det er nødvendigt at rette og forbedre de nuværende finansieringsforhold for dansk landbrug.

Jeg er glad for det samarbejde, der har været mellem de partier, der stod bag beslutningsforslaget. Samarbejdet har medført, at det nu er alvor, at der nu endelig tages fat på en indgående drøftelse af landbrugets finansieringsforhold. Og det bliver altså ikke skinforhandlinger. Der kan konstateres politisk vilje til at træffe beslutninger. Der er stadig mulighed for brede forhandlinger, hvis regeringspartierne vil besinde sig. Jeg er selvfølgelig glad for, at regeringen har overholdt aftalen og fremsætter lovforslaget til den aftalte tid. Men jeg havde ikke forventet, at regeringspartiernes repræsentanter ville holde begejstrede taler i dag for forslaget. Man er nok i nogen grad belastet, i hvert fald indtil videre, af alt det negative, der er sagt om forslaget og tankegangen bag.

På det radikale venstres vegne vil jeg gerne rette en opfordring til venstre og konservative om at trække i arbejdstøjet. Vi ser gerne en bred tilslutning i folketinget, og det er på tide, at man tager de forslidte plader af grammofoenen. Hvor er der saglig baggrund for at trække socialistforskrækkelsen ud af stalden? Hvilken baggrund er der for at tale om genindførelse af stavnsbåndet? Er det

[Larsen-Ledet]

ikke muligt for modstanderne af tankegangen i forslaget at medgive os, at det er absolut af fri vilje, om man vil bruge de nye låneformer? Det er og bliver frivilligt. De landmænd, der på grund af den hetz, der har været imod forslaget, er blevet bange, er der jo ingen der siger skal tage den slags lån, der forhåbentlig bliver tale om. De kan jo holde sig væk.

Det vil tjene både landbruget og sagligheden, hvis vi kunne få punkteret ballonerne socialisering og stavnsbånd i forbindelse med al fremtidig omtale af de nye tanker om finansiering af dansk landbrug. Disse postulater er ikke rigtige, og de må væk fra debatten. Det vil åbne op for en mere afslappet forhandling om spørgsmålet. Jeg opfordrer endnu en gang på det radikale venstres vegne regeringspartierne til at gøre sig klart, at det radikale venstre mener det alvorligt. Vi ønsker de nuværende finansieringsforhold i landbruget forbedret.

Er man utilfreds med refinansieringsvilkårene, synes man, at ombytning af gamle lån bliver for dyr, så kom med forslag til ændring! Er man utilfreds med lånenes løbetid, så stil forslag om ændring! Er man utilfreds med rentehøjden, så stil forslag om ændring!

Flertallet, herunder det radikale venstre, har gjort sig klart, at forslagene ikke er gratis for staten. Jeg går ud fra, at regeringen også er klar over det, og at regeringspartierne er indforstået med nødvendigheden af, at disse forslag ikke er gratis for staten. Hvis det er forkert opfattet, går jeg ud fra, at det bliver sagt rent ud. Det er en afklaring, det er nødvendigt at få, inden vi går videre med sagen, for det er en af forudsætningerne for, at vi kan gennemføre det.

Det radikale venstre bryder ikke broerne ned. Hvis jeg skal give udtryk for mine inderste følelser, tror jeg i hvert fald på, at der, som det tegner sig i øjeblikket, bliver et bredt samarbejde om det, der er blevet lagt på bordet i dag. De nærmeste uger vil vise, om jeg får ret.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

VS ser med betænkelighed på den udvikling, der er sket inden for dansk landbrug. Vi har i de senere år oplevet en meget stærk koncentrationstendens, hvor de store bønder har opkøbt mere og mere jord. Bosætninger

ne på landet er blevet udtyndet, og mulighederne for at udvikle landbrugsbedrifterne i en mere alsidig økologisk retning svækkes på den måde.

På den baggrund erkender vi, at der er behov for en finansieringsreform for familiebruget. Vi støtter derfor de intentioner, der ligger i husmændenes tanker, men som vi påpegede både ved første og anden behandling af det beslutningsforslag, som har dannet grundlaget for lovforslaget, er der to afgørende skavanker:

De nye indeksobligationer skal ifølge forslagsstillerne ikke realrentebeskattes, og de nye lån kan meget let få ejendomspriserne til at stige.

I socialdemokratiets betænkingsbidrag til beslutningsforslaget præciserede man, at socialdemokratiet ville genoptage forhandlingerne med regeringen for at opnå en aftale i forhold til realrenteforliget, hvis det var nødvendigt. Hvis man ikke kunne opnå enighed om en beskedne justering af reglerne om realrenteafgiften, ville man overveje andre muligheder, som ville have tilsvarende virkning.

Det har regeringen selvfølgelig grebet med kyshånd, og i lovforslagets bemærkninger fremhæver man stærkt, at afgiftsfritagelsen kun vedrører obligationer med fuld indeksering, da det var dem, der var kendt ved gennemførelsen af realrenteafgiftsloven. Afkastet af de delvis indekserede obligationer, man snakker om i forbindelse med landbrugsfinansieringsreformen, skulle derfor være realrenteafgiftspligtigt.

På den baggrund er socialdemokratiets ordfører i dag kommet med et andet forslag, hvorefter man udsteder fuldt indekserede obligationer, og hvor den delvise indeksering på debitorsiden kan opnås ved, at staten, når prisindekset stiger, betaler et afgiftsbidrag på eksempelvis 30 pct. af indekstillægget til realkreditinstituttet. Den ordning skulle koste 150 mill. kr., siges det, men samtidig skulle staten spare nogle skattefradrag.

Socialdemokratiet mener, at de tanker også skulle tilgodese nogle af de betænkeligheder, vi har haft. Vi vil i udvalget være med til at kigge på det og være med til positivt at behandle det, så man kan finde frem til en finansieringsreform, der tilgodeser de behov, der er.

Vi vil selvfølgelig, som vi har sagt hele tiden, ikke bare bevidstløst være med til at

[Elisabeth Bruun Olesen]

give tilskud. Der er nogle forudsætninger, der skal være opfyldt: værditilvæksten skal inddrages, lånene må ikke kunne kapitaliseres.

Det er også afgørende vigtigt, at ejendomsprisstigningerne ikke bare fortsætter. De må bremse effektivt til gavn for landbrugene og familiebrugene. Det kan man gøre på forskellige måder. Man kunne indefryse dem som en offentlig prioritet eller inddrage dem gennem beskatning. Vi mener selvfølgelig, at indefrysningen af værdistigningerne som en offentlig prioritet vil være langt at foretrække, fordi det er den mest konsekvente løsning, og det belaster heller ikke familiebrugenes daglige økonomi; men vi vil være med til positivt at se på andre løsninger. For os er det afgørende, at udhulingen af realrentebeskatningen i en eller anden forstand bliver standset, og det gør den ved de nye tanker, socialdemokratiet er kommet frem med.

Vi mener ikke, at denne reform går dybt nok. Der skulle i virkeligheden diskuteres nogle ting, der var langt mere vidtgående. I første række burde man gennemføre Husmandsforeningernes krav om en sænkning af nedlægningsgrænsen, om, at al tillægsjord ubetinget måtte føres over til de brug, der har mest brug for det, selvfølgelig de mindste, og om, at man skaber nye låneformer, som ikke kan kapitaliseres. Men tingene går jo ikke altid så hurtigt, og i første omgang vil vi under de forudsætninger, jeg har skitseret, være med til at se positivt på sagen.

Ove Jensen (FP):

Forslaget er en rigtig dårlig løsning for landbruget, idet konsekvensen vil være, at landbrugets gæld bliver stærkt forøget og i løbet af ganske få år bliver fordoblet. Når alle ved, at det, der er landbrugets største problem i dag, er, at gælden er for stor, forekommer det ærlig talt lidt mærkeligt – hvis ellers man er indstillet på at hjælpe landbruget – at man kommer med et forslag, vi med sikkerhed ved i løbet af ganske kort tid vil forværre det problem, som er det største for landbruget, nemlig at dets gæld er for stor. Hvor er logikken i et sådant forslag? Fremskridtspartiet har i hvert fald svært ved at se den.

Ud over det er der ikke noget særlig nyt i forslaget i forhold til beslutningsforslaget.

Der er peget på flere ting i bemærkningerne til forslaget, som viser, at forslaget er endnu dårligere, og at det har endnu flere skadelige følgevirkninger, end vi var klar over, da vi behandlede beslutningsforslaget.

F.eks. fremgår det tydeligt, at en af de uheldige konsekvenser er, at det være umuligt at foretage refinansiering f.eks. i forbindelse med generationsskifte.

Det er efter fremskridtspartiets opfattelse et dårligt forslag, som kun vil forværre landbrugets problemer. Det vil fremskridtspartiet ikke være med til. Fremskridtspartiets politiske målsætning er at få skabt vilkår, der kan forbedre landbrugets forhold, og man forbedrer i hvert fald ikke landbrugets forhold ved at lave en nødløsning som her foreslået, som ganske vist giver en midlertidig renteletelse, men som sagt på lidt længere sigt medfører en voldsom forøgelse af landbrugets gældsbyrder.

Fremskridtspartiet har mange gange gjort opmærksom på, hvad det er, man skal foretage med landbruget. Man skal gå i gang med at få afskaffet alle de restriktioner, som har været helt ødelæggende for landbruget. Der kan jo tegnes en ganske klar kurve. Samtidig med at man indfører flere restriktioner, er der blevet flere problemer i landbruget, der er blevet større gæld og mindre indtjening osv. Man skal gå i gang med at se på hele landbrugets skatteforhold, jordskatter, indkomstskatter, og man skal selvfølgelig lade være med at pålægge landbruget ekstra udgifter, som man f.eks. nu gør i forbindelse med de helt urealistiske miljøkrav, man stiller, som vil koste landbruget milliardbeløb. Der er overhovedet ingen sammenhæng i det, man foreslår.

Jeg lyttede opmærksomt til den konservative ordfører, hr. Rønholt, som sagde, at de konservative ikke kan tage stilling til lovforslaget på nuværende tidspunkt. Hvad betyder en sådan udtalelse? Betyder det, at de konservative også i denne sag til slut vil danse efter socialdemokratiets pibe, ligesom de konservative har gjort i så mange andre sager? Det er der sikkert mange landmænd der vil være interesseret i at få at vide. Som den konservative ordfører her fremlagde det, fik jeg i hvert fald det indtryk, at man, når man nu har protesteret under sagens behandling, vil ende med at stemme for dette lovforslag

[Ove Jensen]

her. Det tror jeg der er mange landmænd der vil være interesseret i at vide.

Hr. Larsen-Ledet fra de radikale gjorde et stort nummer ud af, at det var en frivillig ordning. Ja, det kan i hvert fald kun blive frivillig tvang. Med den landbrugspolitik, der er ført i de sidste mange år, og som det radikale venstre jo også har været med til, er landbruget helt nede på knæene rent økonomisk, og derfor er landbruget tvunget til også at gå ind i den håbløse finansieringsreform, som vil være helt ødelæggende for landbruget, hvis de bare skal have en chance for at blive ved deres gårde nogle få år endnu. Det er derfor, at dette med frivilligheden for mig at se er falsk varebetegnelse.

(Kort bemærkning).

Rønholt (KF):

Hr. Ove Jensen stillede mig et spørgsmål om, hvad jeg mente, når jeg sagde, at det konservative folkeparti ikke vil tage endelig stilling. Jeg sluttede min ordførertale med at sige, at da man ikke kan overføre de konsekvensberegninger, der blev udarbejdet i forbindelse med rapporten fra Husmandsforeningerne, og da der ikke findes svar på mange af de problemer, der er rejst i lovforslaget, kan det konservative folkeparti ikke tage stilling. Vi kan selvfølgelig ikke tage stilling til noget, vi ikke kender. Lad os se konsekvenserne. Lad os se beregningerne, og hvis det virkelig viser sig, at det er et lånetilbud på markedsvilkår, som man i øvrigt kender i forbindelse med indeksslån, og det er frivilligt, så er det, jeg siger: lad os så se på det i den sammenhæng.

Når hr. Larsen-Ledet siger, at dette naturligvis – og det skal vi gøre os klart – vil få statsfinansielle konsekvenser, må jeg så ikke lige have lov til at sige, at i bemærkningerne til lovforslaget står der:

»Forslaget antages i øvrigt ikke at ville medføre økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.«

Jeg bed mærke i, at hr. Bjørn Westh i sin ordførertale prøvede at lave ændringsforslag allerede her ved første behandling ved at tilbyde, at man kunne lave det om til rene indeksslån. Hvis det skulle være et forsøg på herfra allerede på nuværende tidspunkt at lade disse obligationstyper være omfattet af realrenteforliget og således blive afgiftsfri, så

må jeg minde hr. Bjørn Westh om, at der jo også findes andre kriterier, bl.a. formålsbestemtheden og dette med, at de er stående lån. Hele forliget skal i den forbindelse laves om. Det er ikke nok kun at tage et enkelt element ud og sige, at så går den nok. Det er ikke vores opfattelse.

(Kort bemærkning).

Larsen-Ledet (RV):

Jeg vil gerne sige til hr. Ove Jensen – det er måske ikke gået op for fremskridtspartiet endnu – at det jo er sådan, at samtlige bestående låneordninger opretholdes. Det er ikke sådan, at når dette her kommer til, så er der en masse andet, der bliver fejlet til side, fordi det nye kommer frem. Derfor består de nuværende muligheder for landmænd stadig væk fremover, selv om dette lovforslag bliver en kendsgerning. Hvis det går, som hr. Ove Jensen ligesom antydede, at man alligevel vil vælge disse lån, så er det da ikke ud fra nogen speciel form for kærlighed, men ud fra den vurdering, at det tjener landmændene bedst i den øjeblikkelige situation. Det er lige præcis den frivillighed, vi anser for at være vældig vigtig i hele dette spørgsmål, nemlig at man ud fra sine egne forhold kan vurdere, om man vil køre videre med de traditionelle lån, eller om de nye former kan være bedre i den givne situation.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg havde ellers glædet mig over den afdæmpede debat set i forhold til den ophidselse, vi oplevede i regeringspartierne, da beslutningsforslaget var til debat tidligere på samlingen, men jeg må indrømme, at jeg synes, jeg genkender lidt af den i hr. Rønholts bemærkninger om realrentebeskatningen.

Efter at socialdemokratiets ordfører, hr. Bjørn Westh, har gjort opmærksom på, ligesom vi også gjorde allerede dengang, at vi er parat til at finde en anden løsning omkring den delvise indeksering, hvis man fastholder en efter vores opfattelse forkert påstand om, at dette her er i strid med realrentebeskatningsforliget, så møder hr. Rønholt nu op og siger, at selv om det bliver fuldt indekserede papirer, anser hr. Rønholt det stadig væk for at være et problem i forhold til realrentebe-

[Stavad]

skatningsforliget. Hr. Rønholt må have en meget dårlig hukommelse i forhold til det, der foregik omkring behandlingen af beslutningsforslaget. Nu må vi jo ikke citere fra udvalgs møderne, men jeg har vel lov til at erindre hr. Rønholt om det samråd, vi havde med statsministeren, og jeg mener, at hr. Rønholt husker meget forkert i forhold til det, statsministeren sagde, eller også er hr. Rønholt i dyb uoverensstemmelse med det, statsministeren sagde under samrådet.

(Kort bemærkning).

Ove Jensen (FP):

Hr. Larsen-Ledet mente, at det ikke var gået op for fremskridtspartiet, at alle de bestående låneordninger kunne fortsætte. Jo, det er det bestemt, men det, der er faren ved dette lovforslag, er, at de partier, som har fremsat forslaget, og som håber på at få det vedtaget, åbenbart har den opfattelse, at hvis de får dette forslag vedtaget, så er alle landbrugets problemer løst. Det er de ikke. Landbruget kan i dag ikke klare sig under de bestående låneformer med den landbrugspolitik, der bliver ført, og derfor vil alle de, som er i økonomisk knibe, blive tvunget til at gå ind i denne låneordning med de ulykkelige konsekvenser, det vil medføre for de landmænd på lidt længere sigt. Derfor skal man selvfølgelig tage fat på de grundlæggende problemer i landbruget med restriktioner, med skatter, med indkomstskatter, med jordskatter, og hvad jeg nævnte i mit første indlæg.

Det er farligt at vedtage en sådan finansieringsreform og så tro, at man dermed har løst landbrugets problemer. Man forværrer i alvorlig grad landbrugets problemer ved at vedtage sådan et forslag og så ikke foretage sig mere.

Landbrugsministeren (Niels Anker Kofoed):

Det er egentlig en mærkelig situation at stå i ved denne første behandling. Jeg ved ikke rigtig, om jeg skal sige, at jeg kan takke for tilslutningen, for der har jo ikke rigtig været nogen tilslutning til dette lovforslag.

Hvis jeg skal vurdere det mere objektivt, kan jeg sige, at dette forslag jo med al tydelighed viser, at det ikke er særlig egnet til det formål, der var tilsigtet, da man mente, at rapporten skulle være retningsgivende. Det

viser jo – og det er det, jeg vil sige til hr. Larsen-Ledet – at der ikke er ført nogen hetz imod denne rapport. Lovforslaget er også bevis på, at det ikke har noget med hetz at gøre, men det, vi har forsøgt at påpege, er, at det ikke løser de problemer, man gerne vil have det skulle løse.

Det løser ikke det, man mener er et refinansieringsproblem, for det kan jo ikke lade sig gøre med den form for finansiering, som forslaget giver udtryk for. Hvis disse landmænd, der er i vanskeligheder, har den store gældsprocent, så kan man ikke løse det problem ved den kombination, som foreslås i lovforslaget.

Det, som jeg kan forstå er det afgørende i forslaget, er jo subsidieelementet. Subsidielementet har vi regnet ud ved andre lejligheder, det er ca. 50 mill. kr. pr. milliard, og det er det, der er det afgørende, det interessante, hvis gældsbyrden skal lettes.

Så undres jeg jo lidt på, at socialdemokraterne nu faktisk kommer med et nyt forslag, men det er måske i erkendelse af, at forslagene, da vi fik dem præsenteret i praksis, nok ikke var så interessante, og så erkender socialdemokraterne, at de kan ikke løse de problemer, som man i rapporten troede man kunne løse.

Jeg kan ikke kommentere det nye forslag fra socialdemokratiet, fordi det er første gang, jeg hører om det, men jeg kunne godt have tænkt mig, at man havde spillet det forslag ud, medens der lå et beslutningsforslag i folketinget, og at man havde lagt det frem under udvalgsbehandlingen. Så havde vi dog sparet en måned.

Et andet spørgsmål, man kan stille, er: hvorfor fremkom socialdemokraterne ikke med de tanker, de har nu, dengang de havde regeringsmagten? I 1980-81 havde vi problemerne i allerhøjeste grad, men da kom man ikke frem med det forslag.

Så kan jeg ligesom polemisk sige: hvis det koster – jeg synes, jeg hørte hr. Bjørn Westh sige ca. 15 mill. kr. pr. milliard – hvor er så støtteelementet? Hvor bliver så støtteelementet af til de landbrug, der har den store gældsbyrde? Så er der jo efterhånden ikke noget støtteelement tilbage.

Men lad os nu se. Jeg kan forstå, at alle er flinke og vil tilsige deres velvilje til udvalgsbehandlingen. Så kan vi jo se, hvad udvalgsbehandlingen kan føre med sig. Jeg vil bare

[Landbrugsministeren]

konstatere endnu en gang, at det problem, man mente at dette forslag skulle løse, de 5.000–10.000 landmænd, som virkelig er i økonomiske vanskeligheder på grund af gældsbyrden, det kan forslaget ikke løse. Det giver en masse andre problemer og en masse andre konsekvenser, som vi nu bedre kan overse.

Jeg vil dog sige – nu skal vi jo ikke tage indeksdebatten op en gang til – at det er da klart, at det i visse forhold kan være formålstjenligt med indekslån, men det er også påpeget mange gange, at hvis man har en fornuftig skatteevne, så er indekslån ikke nogen fornuftig løsning. I hvert fald kan jeg sige, at indekslån til nybyggeri, nyinvesteringer, er ikke nogen fornuftig løsning. Det viser også interessen. Hvor mange har været interesseret i indekslån til nybyggeri? Det er ikke farlig mange. Og de, der har haft dem, er gået meget hurtigt tilbage og har indfriet disse indekslån, og det er logisk og klart. Det er nok noget, nogle økonomer kan bilde folk ind et stykke tid er en fordel, men den praktiske landmand vil jo aldrig gå ind på at investere i nybyggeri, i nyinvestering, i maskiner og i bygninger, som forringes. Det vil man jo ikke gøre, ikke hvis man er fornuftig. Der er altid nogle, der er ufornuftige, men ufornuften skal man dog ikke appellere til.

Hvis man endelig skulle have indekslån, kunne det komme på tale ved ejerskifte og f.eks. jordkøb. Der kan det i hvert fald have en værdi, som ikke forringes i samme grad som andre materielle værdier.

Jeg kan jo ikke rigtig takke for tilslutningen til lovforslaget, men jeg kan i hvert fald takke på regeringens vegne for, at man er velvilligt indstillet til alle forslagene.

Bjørn Westh (S):

Kan landbrugsministeren ikke takke, så mener jeg, at jeg kan takke; så vidt jeg kan vurdere sagen, er der gode muligheder for nu at få gennemført de tanker, der allerede blev sat i gang med diskussionen under den tidligere regering med nedsættelse af jordbankudvalg osv. Det er altså noget, der har været arbejdet med i adskillige år. Det ser nu ud til, at vi får dette forslag gennemført på trods af regeringens krigsførelse imod det; den er i dag lidt mere afdæmpet end sædvanligt, men det skyldes nok, at man indser, at det nok

bliver vedtaget, og så er det måske for deprimerende, hvis man har været alt for stærk modstander af det.

Landbrugsministeren gør det som god venstremand nu kun til et spørgsmål om, hvor stort subsidieelementet er. Det er det, der interesserer landbrugsministeren – ikke om man måske kunne forbedre på strukturen, ikke om man måske kunne få nogle flere ind i landbruget ad denne vej, ikke om man måske kunne sikre, at det ikke kun var velhavere, der kunne købe landbrug.

Forslaget indebærer, som jeg sagde i mit indlæg, en fordel for landbruget på ca. 15 mill. kr. pr. udlånt milliard ved den nuværende inflation. Derudover indebærer forslaget jo en fuld fritagelse for realrenteskat, da papirerne nu er fuldt indeksreguleret, og derudover er der jo en forskydning af tidsprofilen på afdragene i lånesystemet, sådan at den enkelte landmand får nogle lavere ydelser i hele lånets løbetid. Til gengæld får han ikke så stor en friværdi, men han får en større friværdi, når lånene er færdige, end han havde før. Han har altså en faldende gældsprocent med disse lån, og han har en lavere ydelse under hele forløbet.

Jeg vil gerne takke også venstres og de konservatives ordførere, der jo i dag var betydelig mere positive, end de har været tidligere.

Jeg vil også gerne takke hr. Ove Jensen for tilkendegivelsen om, at landbruget ikke kan klare sig med de bestående låneformer; derfor må det vel være naturligt, at man beskæftiger sig med andre låneformer.

Hr. Gade og fru Elisabeth Bruun Olesen vil jeg også gerne takke for de positive tilkendegivelser. Jeg er enig med fru Elisabeth Bruun Olesen i, at vi skal prøve at undgå unaturlige ejendomsprisstigninger, og jeg vil også gerne sige til fru Elisabeth Bruun Olesen, at socialdemokratiet, og jeg tror i øvrigt også SF og det radikale venstre, gerne vil være med til at se på nedlægningsgrænsen i landbrugsloven, hvis det er et problem. Det kunne vi måske også nå at få en tilkendegivelse af her i folketinget, inden folketinget tager på sommerferie.

Alt i alt set det ud til, at det lysner for denne sag. Jeg kan da også sige, at mine erfaringer fra diskussioner med landmænd, også landmænd i landboorganisationer faktisk temmelig højt oppe i systemerne, har

[Bjørn Westh]

vist, at der er en større interesse for denne sag, end man umiddelbart lader skinne igennem i sine faglige tidsskrifter.

Gade (SF):

Jeg vil gerne sig til VS' ordfører, at jeg synes, det var godt at høre, at VS vil gå ind i udvalgsarbejdet, og at vi i udvalgsarbejdet kan få belyst nogle af de problemer, som også blev rejst af VS' ordfører.

Jeg er enig i, at vi også kan kigge på mange af de spørgsmål omkring landbrugsloven og nedlægningsgrænser, som fru Elisabeth Bruun Olesen nævnte, og det vil vi også gerne være med til at tage med i denne omgang.

Nu er vi jo ikke forvænt med, at landbrugsministeren går ind i denne sag på en alt for saglig vis, og det levede han smukt op til også i dag ved at sige, at det jo slet ikke har løst problemerne. Så kunne man jo – ikke for at forlænge debatten, men for at få det sagt alligevel – spørge landbrugsministeren, om han egentlig mener, at han har lagt et eneste forslag på bordet, der har løst problemerne. For det er jo det, der er realiteten. Lovforslaget og den formulering, der ligger fra husmændenes side, handler jo ikke specielt om at hjælpe den del, der er allerhårdst ramt, det handler om at undgå, at en hel masse andre kommer i den situation. Det er et forslag, som, hvis vi havde gennemført det for nogle år siden, havde betydet, at der ikke havde været så mange, der var kommet ud over kanten.

Hvis man læser i selve rapporten, som jeg ikke tror at landbrugsministeren har forlæst sig på, så fremgår det jo også, at formålet med husmændenes udvalgsarbejde var at fremme en strukturudvikling, der betød, at man kunne sikre familiebruget en fremtid, og ønskerne går på, at også fremtidens landbrug må bestå af et betydeligt antal bedrifter af forskellig størrelse, og at landsbysamfundene må bevare en del af deres karakter. Sådan er det formuleret. Det er såmænd forsigtigt nok.

I SF har vi længe peget på, at der var brug for en helt anden og meget mere omfattende finansieringsreform, og det *har* været nødvendigt. Vi kunne have undgået mange af de problemer, som landbruget har stået i, om vi havde haft den i begyndelsen af 1970'erne, men her er dog nu et lille fremskridt, som trækker i den rigtige retning, og som altså

løser de problemer, som Husmandsforeningernes rapport lagde vægt på. Og det var netop ikke de landmænd, der i dag er helt ude over kanten, og som landbrugsministeren jo heller ingen løsninger har på.

Landbrugsministeren og regeringen er karakteriseret ved, at man ikke har løsninger til nogen af de grupper, der står i de vanskelige situationer, og som vi kan forudse vil komme til at stå i vanskelige situationer i de kommende år, hvis der ikke gøres noget.

Larsen-Ledet (RV):

Danske Husmandsforeningers forslag har fået en relativt god modtagelse her i folketinget i dag, og det synes jeg er skønt at konstatere.

Landbrugsministeren kan jo have ret i, at det forslag til finansieringsreform, som vi ser nu, ikke løser alle udestående økonomiske problemer i landbruget, og at det heller ikke løser alle problemer for de landmænd, der har særlige økonomiske vanskeligheder. Det er der mange tusinde der slås med. Det har vi i hvert fald aldrig fra radikal side foregøjet at det ville gøre; tværtimod har vi helt klart sagt, at dette forslag om en finansieringsreform ikke kun er en kriselovgivning, men også et langsigtet initiativ, noget, der skal medvirke til at sikre en mere stabil udvikling fremover.

Når nu landbrugsministeren peger på disse ting, vil jeg gerne bede landbrugsministeren om på baggrund af bl.a. venstres holdning her også positivt at gå ind i at overveje, i hvilken udstrækning gældssaneringsloven og statsgarantierne kan bruges, når der bliver tale om gældsombytninger, og bede landbrugsministeren være med til at se på, om vi ikke her kan finde en kombination, så vi kan løse flere af de virkelig hårdt trængte landmænds problemer.

Nu har landbrugsministeren i forrige nummer af Landbrugsmagasinet udtalt noget om, at der var en særlig støtte til landbruget på et par milliarder kroner, fordi renten er faldet. Det er rigtigt, at det er værdifuldt for landbruget i Danmark, men det er da fortsat sådan, at med de nuværende renter er renten højere her end f.eks. i Holland. Masser af andre steder er etableringsvilkårene dårligere i Danmark rentemæssigt, end de er i andre lande. Det mener jeg også vi skal tænke på.

[Larsen-Ledet]

Så vil jeg gerne sige til hr. Rønholt, at vi helt klart fra første færd har forudset og været indstillet på, at dette forslag fik økonomiske konsekvenser for statskassen. Det vedstår vi også, og det håber og forventer vi også at regeringspartierne vil være med til.

Landbrugsministeren (Niels Anker Kofoed):

Jeg kan nu se af debatten, at det ikke er interessant at tænke på subsidieelementet. Så får lovforslaget og debatten en helt anden dimension. Så er det altså noget ideologisk, man vil have frem, man tror altså, man kan løse landbrugets øjeblikkelige problemer ved at indføre en anden ideologi vedrørende finansiering af ejerforhold til jord og fast ejendom. Men det er ikke det, denne debat omhandler. Det, der var problemet, da debatten opstod, var at få en refinansiering igennem, således at de gældstyngede landmænd kunne få bedre vilkår. Det var forudsætningen, det var baggrunden for nedsættelsen af det tværpolitiske udvalg. Men lad det så ligge. Jeg kan bare konstatere, at der nu er nogle partier, der ikke er så interesseret i subsidieelementet, men lægger mere vægt på andre ting.

Hr. Gade siger, at regeringen ikke har løst et eneste af landbrugets problemer. Nu skal man ikke være så pessimistisk, selv om det er tidligt på formiddagen. Jeg vil dog minde om, at de gældssaneringslove, vi har lavet, som den forrige regering startede, og som vi gennemførte i vid udstrækning, har løst mange landmænds problemer. Man kommer ikke uden om, at 6.000-7.000 landmænd har fået gavn af disse ordninger, hvortil kommer dem, der har fået rentetilskud. Det har løst mange problemer for landbruget.

Men det har selvfølgelig ikke løst strukturproblemerne. Det var heller ikke meningen. Strukturproblemet er en helt anden historie, som vi bl.a. ved landbokommissionens indsats håber vi kan få en løsning på ligesom på de andre strukturproblemer, der findes i vores samfund, som vi heller ikke har løst, men som vi skal løse i løbet af de næste 5-10 år.

Må jeg sige til hr. Larsen-Ledet, at der er kun én måde at løse de hårdt trængte landmænds problemer på, og det er, som vi har gjort det, ved gældssaneringsordninger og ved ombytning af lån. Men den gæld, der skal afskrives, skal betales af en eller anden. Enten skal den betales af den stakkel, der

har givet en vare og ikke fået pengene, eller også af det offentlige. Det er det, vi har gjort i vid udstrækning. Staten har stillet garantier og indfriet mange garantier. Så vidt jeg husker, kommer vi i 1984 op på 170-180 mill. kr. i indfrielse af garantier. Det vil sige, at det er staten, der betaler en gældssanering. Det er på den måde, man gældssanerer, hr. Larsen-Ledet. Enten skal den ene betale, eller også skal den anden betale den gæld, man har stiftet, og det egner disse lån sig ikke til.

Må jeg videre sige til hr. Larsen-Ledet, at når renten er højere her end i Holland, så skyldes det overhovedet ikke vores finansieringsform. Det skyldes, at vi altid fører en anden økonomisk politik, end hollænderne gør. Vi tager det ikke så højtideligt med at stifte for megen gæld, og derfor får vi et højere renteniveau, og det kan man ikke bebrejde vores finansieringsformer. Det, man måske kan sætte spørgsmålstegn ved, er, om landbruget måske har haft for gunstige finansieringsmuligheder. Var det rigtigt, da vi gik op på 75-80 pct. eller 70 pct. i realkredit? Er det en fordel for dansk landbrug? Det kan man sætte spørgsmålstegn ved. Men at renten er højere end i Holland, skyldes altså ikke vores finansiering, og vi kan ikke ved at ændre finansieringsform overhovedet få lavere renter, medmindre andre skal betale dem.

Jeg vil gerne minde folketingets medlemmer om, at penge har penges pris. Det har de stadig væk, uanset om der er nogen, der prøver på at bilde folk noget andet ind. Hvis man skal have billigere lån, så er det andre, der skal betale det. Så længe vi fører en økonomisk politik, som får dette land til at være højrenteland, får vi en høj rente.

Så skal jeg til sidst henvende mig til hr. Bjørn Westh, som takkede alle så pænt. Nu skal jeg ikke blande mig i, hvem hr. Bjørn Westh vil takke, men jeg synes godt, han kunne takke boligministeriets og landbrugsministeriets embedsmænd for det arbejde, de har udført ved udarbejdelsen af dette lovforslag, som hr. Bjørn Westh jo ikke er så begejstret for som det beslutningsforslag, der blev fremsat.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

[Bjørn Westh]

Landbrugsministeren har ret i, at der selvfølgelig er ideologi i dette spørgsmål. Gør vi ikke noget med hensyn til finansieringsformer i landbruget, ender vi med nogle få, meget store brug i aktieselskabsform, men prøver vi at ændre på finansieringsformerne, så kan vi opretholde det, som jeg tror et flertal her i salen ønsker, nemlig mange brug af forskellig størrelse, der bliver drevet på familiebaseret. Den ideologi er der bl.a. i dette lovforslag.

Med hensyn til Holland synes jeg også, at landbrugsministeren i sin omtale burde sige, at man jo der har helt andre ejerformer, som vi måske så skulle overveje, hvis det giver så meget bedre resultater dernede end her. Bl.a. er vel 40 pct. af jorderne forpagtet jord.

Med hensyn til gældssaneringsloven sagde landbrugsministeren, at det var nu mærkeligt, hvis man ikke skulle drøfte subsidier så meget. Så vidt jeg husker, har landbrugsministeren formået at få afskaffet subsidieelementet i gældssaneringsloven ved at afskaffe rentetilskuddet og kun opretholde statsgarantien. Det rentetilskud, der var, da den socialdemokratiske regerings gældssaneringslov eksisterede, er fjernet.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Både landbrugsministerens første indlæg og nu hans andet indlæg må give anledning til et spørgsmål til landbrugsministeren. Landbrugsministeren forsøger at tegne et billede af, at socialdemokratiet løber fra det forslag, som vi har bedt ministeren om at fremsætte. Hvis ministeren mener det, må det være på baggrund af, at ministeren ikke fremover vil fremture med nogle udokumenterede påstande om, at hvis vi gennemfører det forslag, så er det et brud på realrentebeskatningsforliget.

Som vi har sagt hele tiden, vil socialdemokratiet ikke beskyldes for at bryde forlig. Derfor har vi sagt, at hvis regeringen fastholder den efter vor opfattelse forkerte påstand, så finder vi andre løsninger. Vores ordfører har i dag skitseret, hvordan en anden løsning kunne se ud. Det udlægger landbrugsministeren så som et forsøg på at løbe fra det forslag, vi har bedt om at få på bordet. Skal det forstås sådan, at landbrugsministeren vil holde op med at snakke om forligsbrud, hvis vi

gennemfører det forslag? Hvis landbrugsministeren vil give det tilsagn her i dag, behøver vi ikke at komme med de alternative forslag. Så har vi forslaget på bordet, hr. landbrugsminister.

Landbrugsministeren (Niels Anker Koføed):

Nu skal jeg ikke forlænge debatten, jeg skal bare sige til hr. Bjørn Westh, at forlængelse af gældssaneringsloven uden rentetilskud dog blev gennemført med socialdemokratiets tilslutning. Derfor går jeg ud fra, at vi har været enige.

Til hr. Stavad skal jeg sige, at socialdemokratiet siden realrenteforliget blev indgået og også på det tidspunkt, da beslutningsforslaget blev fremsat, har været klar over, hvad man mente et forlig indeholdt, så det kan ikke ændre noget som helst.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Socialdemokratiet angav udtrykkelig i betænkningens bidrag til beslutningsforslaget, som jeg går ud fra landbrugsministeren har læst, at hvis regeringen opretholdt den anklage, ville vi komme med andre forslag for at komme uden om den formelle klemme, som regeringen har prøvet at udnytte for at komme af med et forslag, regeringen ikke brød sig om, og det skal ikke lykkes.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til landbrugs- og fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 196:

Forslag til lov om ændring af lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m.v.